

המחשב - באופקו של צבא חדיש

סא"ר ע. ישראל

למבנה החדש ללא מערכת המחשבים האלקטרוניים והבקורות האוטומטיות שכבר הוזכרה על ידי ווהי תכלית הערותי. איני טוען שבתמורה שחלה עתה אין אלא אותו שינוי שנת-אפשר ממילא עקב הנהגת המחשבים האלקטרוניים. גם באמצעות המחשב האלקטרוני יתכן להגיע למבנה אחר, שיהיה מורכב לאורדוקא משלושה פיקודים משימתיים (לוגיסטי; פיתוח-לחימה, והדרכה) ומחלקת כוח-אדם מרוכזת. בודאי ובודאי שאפשר להגיע לפתרונות של "שיפור" שיטות עבודת החילות במסגרותיהן הקיימות על-ידי רתימת המחשבים האלקטרוניים לתכלית זו — דבר שלא היה ממצה, כמובן, בשלמותו את הפוטנציאל הטמון במנגנונים אלה. הדבר אשר אני טוען הוא שהפיתוח הטכני, אשר חל במערכות המחשבים האלקטרוניים — הוא-הוא שאיפשר לעבור לארגון ריכוזי; וביחוד — בכל הקשור לפיקוד-הלוגיסטי ולמחלקת כוח-האדם המרוכזת. השי-קולים לשינויי הארגון ביחס לשני שטחי-פעולה אלה — הם כנראה שגררו אחריהם את השינויים הנוספים, במעמד החילות הטכניים, אשר הביאו לידי קבלת צורת-ארגון מקבילה גם בתחומי הפיתוח וההדרכה.

אין הערה זו מתיחסת כמובן, לכל אותם ענינים המוזכרים בסקירתו של סא"ל בר-רצון (למשל: ליחס בין הפיקוד-הלוגיסטי לבין רשת בתי-הספר הצבאיים בקביעת תכנית האימונים בנושאים הלוגיסטיים; או — ליחס שבין פיקוד פיתוח-הלחימה לבין הפיקוד-הלוגיסטי בקביעת סטנדרטים ארגוניים ותקניים לגופי-צבא של הפיקוד-הלוגיסטי). בחרתי ב"גזרה" צרה — כי נראה לי שאפשר להתייחס אליה כאל דבר בפני עצמו — וניסיתי להצביע בה על ההשפעה העצומה הנודעת למערכות המחשבים האלקטרוניים על ארגון גופי-צבא. אכן, לפנינו כאן דוגמה של מיצוי מהפכני של יכולת כלים אלה; והמדובר פה בצבא גדול כצבא ארה"ב. בצבא זה, בעל הממדים הענקיים, יתכן שהיתה הצדקה להכנסת המחשב האלקטרוני, על-אף יוקר המערכת ותפעולה, אף אילו נועד ליעולם של הרישומים למיניהם בלבד; ובודאי שהמחשב האלקטרוני היה דרוש לשליטה על המערכת הלוגיסטית שעקב סכנת הפגיעה מהנשק הגרעיני פיזורה הלך ורב — וזאת ללא כל קשר בתמורת-היסוד הארגונית שעליה עמד סא"ל בר-רצון בסקירתו.

ענין אחר הטמון אף הוא במחשבים האלקטרוניים — הריהו תרומתו לפיתוחם של אמצעי-לחימה. ענין זה אינו שייך לסוגיה שעליה מעיר אני הפעם, היינו: המחשבים האלקטרוניים כמכשיר המאפשר גישה חדשה לארגון גופי-צבא ולאופן תפעולם. המאלף בתחום זה הוא העובדה כי צבא ארה"ב הפעיל מחשבים אלקטרוניים עוד לפני השינוי הארגוני אשר מדובר בו כאן. עובדה זו מוכיחה מה רב הוא משך הזמן הדרוש לכך שהדרג המחליט (ולאו דוקא הדרג הטכני) ילמד להפיק ולישם את מלוא היכולת הטמונה במכשירים אלה.

בסקירתו של סא"ל בר-רצון על התמורות בארגונו המרכזי של צבא-ארה"ב ("מערכות", חוב' קנ"ג) ישנה פסקה אשר יכולה, או אף צריכה לדעתי, לשמש נקודת מוצא לדיון רב-ענין: מהו היחס שבין הכנסתן לפעולה של מערכות מחשבים-אלקטרוניים לבין שינויים המתחוללים בארגון, במבנה, ובשי-טות-תפעול כמעט בכל תחומי-הפעולה הצבאיים.

באותה סקירה נאמר: "כיום שולט הצבא במספרים עצומים של פריטים; וכאשר השאיפה היא להקטין את המלאי במערך התחזוקה (שאיפה המוכתבת על-ידי תנאי שדה-הקרב בעידן הנשק הגרעיני) — הכרחי ליעל את הפיקוח והשליטה על מלאי זה, דבר שגרם להכנסת מחשבים-אלקטרוניים, ובקורות-אוטומטיות למערכת-הלוגיסטית..."

מהות השינוי הארגוני שחל בצבא ארה"ב הנו בריכוז שחל בו — על חשבון מעמדם וסמכויותיהם הקודמים של החילות הטכניים. אכן, ריכוז זה בא כדי למנוע כפילות במחקר, בהרכשה וברישום — כפילות שאין עמה תחרות קונסטרוק-טיבית אלא גורמת לבזבוז אמצעים, הימנעות ממיצוי מסקנות ממחקרים והחלשת שיתוף-פעולה בין גורמים הקרובים זה לזה במשימותיהם.

למעשה, משמעות השינוי עמוקה הרבה יותר. השינוי שנעשה מאפשר למפקד ולדרג המתאם, ואף מחייב אותם, להחליט החלטות באותם תחומים אשר עד כה — עד בוא שינוי זה — היו ההחלטות בהם מתקבלות על-ידי החילות הטכניים, ומועברות אחר-כך לדרג-המתאם כמעט כ"עובדות". אותן השלכות מרחיקות-לכת אשר בשינוי ארגוני כזה על אופן עריכת הערכות-מצב בדרג-המתאם, ועל מסקנותיהן — דומה כי הנו ברורות מאליהן.

מותר להניח שעל-אף נטית ההתבדלות הטבעית של כל חיל וחיל ראו גם ראשיהם של חילות אלה את מגרעות הפיצול. מזה כמה שנים נשמעו בצבא-ארה"ב קולות בפרהסיה בעד שינוי המבנה בתחום הארגוני-הלוגיסטי במגמת יתר ריכוז. אולם, לא היה אז בתפיסה זו (כשהמדובר הוא בממדיו של צבא-ארה"ב) יותר מאשר הבעת משאלה רצויה — שאין אפשרות למחשה. שכן, הבסיס של כל מבנה ריכוזי ושל כל תכנית-פעולה צנטרליסטית (בין מבצעת ובין מנהלתית) הוא יכולת השליטה. משמעותה של יכולת כזו הנה האפשרות המעשית לקבל את כל פרטי הנתונים המדויקים הדרושים — מבלי לאבד על כך זמן נוסף; כלומר, מבלי להכנס לתוך הדילמה של "ריכוז מול זמן". זאת ועוד: אבן-הבוחן העיקרית ליכולת השליטה הנה האפשרות של מיצוי הנתונים המתקבלים: מיונם, ניתוחם, הערכתם והחלטה על המסקנות המשי-תמעות מהם.

נקל להוכיח — אף בלי להכנס לעבי הקורה האם המבנה הקודם של זרוע-היבשה האמריקאית היה המבנה "הטוב ביותר" במיבותיו של אותו זמן — כי אי-אפשר היה כלל להגיע